

9. Tko radi na ovom poslu treba da je dobar znalac i teksta i hrvatskog jezika. Jedno bez drugoga ne ide. Zato lingvist ovdje može malo pomoći ako se posebno ne upusti i u sadržaj. Zbog karaktera teksta koji od suradnika treba po mogućnosti da ima i pjesničkih sklonosti. Dobro bi bilo da na kraju tekst pročita i koji pjesnik. Idealno bi bilo da pojedine dijelove, kao što su psalmi, prevode istaknuti pjesnici i prevodioci.

10. Ako se radi u skupini, tada je dobro da su zastupani stručnjaci iz raznih krajeva.

Dr Stjepan Babić

KONAČNO IPAK SVAKODNEVNI MISAL

Upotreba narodnog jezika u liturgiji jest jedan od providencijalnih plodova i darova Drugoga vatikanskog sabora našem vremenu. Danas valjda više nema ni jednoga i malo realnog pastoralnog praktičara ni teoretičara koji bi mogao tvrditi suprotno. Dakle, potreban nam je prijevod cijelog Misala. Međutim, beprijekorno obaviti taj posao gotovo je nemoguće. To je vrlo težak i složen rad. Treba angažirati veliki broj stručnjaka (npr. biblicista, liturgičara, filologa grčkoga, latinskog i hrvatskog jezika, književnika, pjesnika, muzičara i likovnih umjetnika). Svi oni, a i drugi, jer nisu svi nabrojani, osim svoje stručne spremne i ljubavi za taj posao moraju naći »zajednički jezik« tj. složiti se u principima rada i njihovoj praktičnoj izvedbi. Budući da glavninu Misala sadrže biblijski tekstovi, treba njihovu prijevodu pristupiti s puno razumijevanja, jer su to sveti, vrlo često pjesnički i nama pomalo daleki semitski izrazi. Sve to pretočiti na lijepi hrvatski izraz nije lako. Problem je tim teži kad svaki dan čujemo zahtjev da taj jezik Misala i Svetog Pisma mora biti »naš«, »današnji«, »suvremeni« (mnogi tad misle na novinarski!) Iako je npr. iz današnjega govornog jezika gotovo nestalo imperfekta, a vrlo je rijedak i aorist, to ne znači da ih treba izbaciti iz svetih tekstova. Jednako je i s pojedinim izrazima koje ne susrećemo na ulici, a koji u crkvenom jeziku imaju svoje značenje i svoje posvećeno mjesto. Treba paziti na pjesničke izraze, određena stilska i ritmička sredstva. I toliko toga!

Nerealno bi bilo potpuno prekinuti i s tradicijom, koja je kod nas vrlo bogata. One krajeve naše domovine koji tu tradiciju nemaju ne smije »čuditi« i »iznenaditi«, ako u novom prijevodu nađu dobre izraze posvećene tradicijom. Ovim ne želim reći da su u ovom prijevodu samo takvi izrazi zadržani. Često se puta od nekoliko tradicija nije bilo lako odlučiti na jednu, i to onu najbolju.

Radna grupa koja je radila na prijevodu ovoga Misala bila je svjesna svega toga. I nije se prihvatila ovoga posla jer je bila uvjerenjena da će udovoljiti svim tim zahtjevima. Čak je već unaprijed znala da će biti dosta nedostataka koji bi se možda i mogli ukloniti. **Samo svijest neophodne potrebe novoga prijevoda natjerala nas je da se prihvatimo posla.**

Nekoliko izdanja Misala dra Kniewlada davno je raspačano. Osim toga je cijela Sveta sedmica doživjela obnovu, a u današnjem Misalu ima i veliki broj novih tekstova misa (npr. sv. Josip Radnik, Vel. Gospa, tolike zavjetne mise itd). Uz to se treba sjetiti da će za koju godinu nastupiti konačna liturgijska reforma (ako se uopće može govoriti o »konačnoj« reformi!). Stoga u ovoj situaciji nismo imali ni dovoljno stručnjaka, ni vremena, ni... za izradu »konačnog« i najboljeg prijevoda. Zato bismo ovaj Misal mogli nazvati »privremenim«. Njegova je vrijednost uz ostalo što će ispuniti jednu veliku prazninu u svakidašnjoj praksi, i možda još veća što će biti baza na kojoj će se moći raditi, kad dobijemo cijeli reformirani Misal onako kako ga izrađuju stručnjaci Vijeća i koji će SZO propisati za koju godinu. A do tih sretnih vremena poslužimo se ovim!

U ovom prikazu trebalo bi iznijeti više pojedinosti da se može vidjeti kako se »u praksi« primjenjivalo principe. To zapravo pripuštam nekome izvan kruga suradnika. Nek to bude dobar kritičar. Svakako dobronamjeran, jer je svaki drugi već unaprijed promašio posao. Ovim ne mislim odbaciti zamjerke i nedostatke, jer objektivna kritika mora iznijeti i pozitivne i negativne strane. Promašaj je samo pohvala, ali je jednako promašaj samo predbacivanje i kuđenje. Od kritike se traži da realno ocijeni rad. Da upozori na uspjeh, ali i da još većom brigom upozori na promašaj, netočnost, pogrešku. Bit ćemo zahvalni svima koji javno

u štampi ili u privatnim pismima upozore na ono što treba ispraviti. Sve će to olakšati rad na onom »konačnom« prijevodu. Uz ostalo: više očiju više vidi!

Iznijet ću ipak samo jedan problem. Netko će zapaziti da je npr. jedan stih određenog psalma na dva mjesta preveden na dva načina. I ljudi će se tome čuditi i pitati: »Zašto i kako?« Najprije spominjem da i današnji Missale Romanum ima dosta takvih slučajeva. Povijesni razvoj Misala i razni prijevodi su tome »krivi«. U ovom Misalu je jednostavno moralo tako biti, jer ovaj prijevod nije radila radna grupa od prve do posljednje stranice bez obzira i obaveza. Moramo se sjetiti da je dobar dio tekstova bio prije preveden i odobren. Sad je bilo nemoguće mijenjati prijevod, jer bi npr. u recitiranju određenog teksta nastala zbrka i zabuna. Prema tome morao je ostati i u ovom Misalu već prije prevedeni i odobreni tekst. Međutim, osim interpukcija i štamparskih grešaka, u novim misnim tekstovima radna grupa je smatrala da se može poslužiti slobodom izbora boljeg prijevoda. Da li smo svaki put zbilja uspjeli dati bolji prijevod to će i opet kritika reći. Dosada odobreni prijevod bio je na nekim mjestima netočan, ili barem jako loš. Stoga smo nekoliko puta intervenirali. Npr. Prikazna pjesma 23. nedj. po Duhovima: »De profundis clamavi ad te, Domine: Domine, exaudi orationem meam: de profundis clamavi ad te, Domine.« Dosadašnji odobreni prijevod glasi: »Iz dubine vapijem k tebi, Gospodine: Gospodine usliši glas moj, aleluja.« Jasno je svakome da smo ovdje morali intervenirati i prevesti: »Iz budine vapijem k tebi, Gospodine! Gospodine, usliši glas moj. Iz dubine vapijem k tebi, Gospodine.« Na nekim mjestima gdje je smisao u prijevodu ispravan, a jezik i stil su zbilja loši te je trebalo mijenjati, ipak smo sve ostavili po starom da se dosada tiskani tekstovi mogu u zajedničkom pjevanju i recitiranju upotrebljavati. Tako npr. Pjesma iza 2. čitanja na Uskrsnom bdjenju: »Pjevajmo... Pomoćnik i zaštitnik je postao meni za spasenje...«, ili kod blagoslova krsne vode: ... »da se svaki čovjek, koji uđe u ovaj sakrament preporođenja, na novo djetinjasto prave nevinnosti iznova rodi.«

Za ovo su izdanje, kako rekoh, preuzeti dosada odobreni misni tekstovi u izdanju lista »Molite braćo« Makarska 1963, koje je kasnije preuzeo »Misni priručnik« Zagreb 1965, »Bogoslužje« Makarska 1965, i »Nedjeljni misal«

u svescima Zagreb 1965. Taj prijevod u izdanju lista »Molite braćo« izradila je komisija koju je prije nekoliko godina po ovlaštenju Biskupske konferencije u Zagrebu imenovao ondašnji predsjednik ILO-a nadbiskup dr Franjo Šeper. Članovi su komisije: dr Martin Kirigin, OSB, predsjednik (Biograd), Mitar Dragutinac (Đakovo), dr Ljubomir Kučan (Rijeka), Mate Meštrović (Split), Ante Miličić (Povlja), dr Jure Radić, OFM (Makarska), Mò Albe Vidaković (Zagreb) i dr Nikola Žuvić (Zagreb).

Obnovljeni obred Svete sedmice, koji je ove godine tiskan u Rimu, izradio je mostarski biskup dr Petar Čule uz pomoć nekoliko suradnika. Taj je prijevod najprije tiskan u »Molite braćo«, zatim u »Bogoslužju« pa ove godine u Rimu i napokon sad u ovom Misalu. Odstupili smo u samo nekoliko izraza za koje smatramo da ih se moralo mijenjati. Prijevodi predslavlja su iz »Misnog priručnika«. Oni se ponešto razlikuju od prijedova u »Bogoslužju«. Iako su jedni i drugi odobreni, preuzesmo one iz »Misnog priručnika«. Ostali su novi. Sve tri misne molitve svetih vremena i svetačkih blagdana, kojih nema u »Bogoslužju«, preveo je dr Josip Salač, duhovnik Bogoslovske sjemeništa u Zagrebu. Čitanja i Evanđelja je preveo dr Nikola Žuvić um. sveuč. profesor u Zagrebu. Zavjetne i prigodne mise preveli su dr. o. Jure Radić i prof. o. Gabrijel Jurišić. Sve je prijevode ponovo usporedio s latinskim tekstovima Misala o. J. Radić.

Jezičnu korekturu su obavili: jedan poznati stručnjak za hrvatski jezik iz Zagreba (sve molitve i oko polovinu čitanja), dr o. Jeronim Šetka, prof. hrvatskog jezika na Franj. gimnaziji u Sinju (cijeli tekst), dr o. Karlo Kosor, prof. hrvatskog jezika na istoj školi, (dio teksta), o. Gabrijel Jurišić, prof. grčkog i latinskog jezika na istoj školi (cijeli tekst). U korekturi su sve ponovo pregledali uz o. Radića i o. Jurišića dr Martin Kirigin, o. Nikola Radić i o. Pavao Vučković.

Javnost je bila obaviještena o ovom izdanju. Stoga je stiglo o. J. Radiću vrlo mnogo pismenih i usmenih prijedloga, svjeta, uputa, upozorenja i sugestija (npr. dr o. Bonaventura Duda OFM, dr o. Ante Jadrijević OFM, dr Josip Butorac, o. Janko Pavlinović DI i mnogi o. župnici). Koliko je bilo moguće zahtjevima je udovoljeno. Ipak treba napomenuti da je bilo i zahtjeva koji se isključuju.

U cijelom Misalu provedene su izmjene koje su stupile na snagu 29. lipnja t. g. na temelju Upute SZO od 4. svibnja t. g. i Instrukcije od 25. svibnja t. g. koja je stupila na snagu 15. kolovoza, t. g. Tako npr. u božićnoj osmini više ne može biti ni Misa ni spomen blagdana 3. reda. Stoga je izostavljen i sv. Toma biskup i mučenik i sv. Silvestar papa. Jednako je i s blagdanima 3. reda koji stalno dolaze u korizmi. Na to upozorava u Misalu bilješka na str. 490.

U Misal je uneseno i oko 20.-ak tekstova s notama koji se češće pjevaju (npr. »Poškropi me...«, »Vidjeh vodu...«, oba napjeva »Oče naš...«, »Idite u miru«, »Slava čast i hvala ti...«, »Djeca židovska...« itd.).

Akademski slikar Mladen Veža iz Zagreba izradio je 20.-ak slika za najvažnije dane u godini. Crteži su rađeni prema radovima naših poznatih umjetnika od najstarijih (bezimeni, Radovan, Buvina) pa do najnovijih (Meštrović, Dulčić). Za neke motive sakralne umjetnosti koje nisu obrađivali naši umjetnici prof. Veža je dao svoje radove izrađene za ovaj Misal (npr. sv. Josip Radnik).

Na početku Misala tiskan je na latinskom jeziku dekret Vijeća za provedbu Uredbe o sv. bogoslužju, kojim je odobren tekst štampan u »Bogoslužju«, Prema tome svi tekstovi (Misala) iz »Bogoslužja«, kojih nema u »Misnom priručniku«, a tiskani su u ovom Misalu, odobreni su za liturgijsku upotrebu. Ujedno napominjem da je posljednje zasjedanje Biskupske konferencije u lipnju t. g. u Zagrebu odobrilo ovaj prijevod i zaključilo čim bude doštampan da se odmah pošalju dva primjerka u Rim na odobrenje Vijeću. Nadamo se da će Vijeće odobriti Misal i da ćemo ga uskoro moći upotrebljavati i na oltaru.

Uvodnu riječ je napisao zagrebački nadbiskup Franjo kard. Šeper. Izdavač je također dao svoj predgovor i opširni uvod o liturgiji i saborskim odredbama koje se odnose na sv. obrede. Donesen je pregled liturgijske godine, pregled pomičnih svetkovina do 1977. g. i cijeli kalendar. U kalendaru su s četiri tipa slova označena i četiri reda blagdana, vrsta svetkovine i liturgijska boja. Raspored je zadržan kao u Missale Romanum (npr. sva predslavlja s prethodnim rubrikama nalaze se pred kanonom Mise). Samo su blagdani svetaca stavljeni poslije zajedničkih misa (commune) kako to imaju i neka novija izdanja Missale Romanum. Tekstovi Vel. četvrtka, Petrka, Uskrsnog bdjenja.

i čitavi red i Kanon Mise odštampani su crveno i crno (oko 10 stranica). Osim hrvatskog reda Mise, tu je i cijeli latinski Ordo Missae i staroslovensko Pravilo Misi.

Na koncu nekoliko kazala omogućit će lako snalaženje i služenje Misalom.

Misal je tiskan na 70-gramskom bijelom, neprozirnom, bezdrvnom papiru. Ima 736 stranica. Četiri raznobojne vrpce. Manji će dio biti uvezan u kožu sa zlatotiskom, (taj će jasno biti i znatno skuplji), ostalo u raznobojni polivinilski uvez uvoznog i našeg porijekla sa zlatotiskom.

Za one koji to posebno naruče bit će izrađena i futrola u kojoj će se Misal čuvati od oštećenja.

Ovih nekoliko podataka o novom Misalu mislim da će dobro doći svima koji ga nisu još vidjeli, koji su bili slabo ili nikako informirani, koji ga očekuju s veseljem ili s nepovjerenjem. Jasno je da nije sve rečeno.

Želja je svih nas koji smo radili na ovome prijevodu i izdanju da ga hrvatska katolička javnost — lajci i klerici — prime s onom ljubavlju s kojom smo ga radili. Da bi ovaj Misal više i bliže privukao Misi, žrtveniku, Kristu naše svećenike i vjernike, posebno našu dragu hrvatsku mladost kojoj je saborska Uredba o sv. bogoslužju omogućila u ovo postkoncilsko vrijeme ono što naši junački i slavni peći nisu ni slutili!

o. Gabrijel Jurišić

PAVAO VI PROGOTORIO O CELIBATU

Fenomenalno je aktivan naš sv. Otac Pavao VI.

On je obećao još za vrijeme Koncila posebnu **Encikliku o svećeničkom celibatu**. I objelodanio je na svoj imendan 24. VI pod naslovom »**Caelibatus sacerdotalis**.« Problem svećeničkog celibata u posljednje je vrijeme u živoj diskusiji. Osobito u nekim krajevima Amerike i kod evropskih nordijskih država.

Pavao VI otvoreno, jasno i detaljno iznosi razloge onih koji bi ga iz socioloških ili ekumenskih razloga dokinuli. Ali on, dok lojalno iznosi njihove misli, snažno i odrješito